

การแบ่งส่วนงานและการบริหารงาน

ปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผู้จัดการเจ้าของคนเดียว ไม่ว่าจะเป็นทางคานธุรกิ การทหาร การศาสนา การศึกษา หรืออื่น ๆ จำต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของบุคคลเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะมนุษย์เราแต่ละคนมีความสามารถจำกัด ซึ่งการรวมกันเพื่อประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนี้ ในการบริหารงานจะมีการแบ่งงาน และกำหนดหน้าที่ชอบเขตในการปฏิบัติงานแต่ละอย่างให้กับแผนกงานต่าง ๆ พร้อมทั้งให้อำนาจแก่บุคคลแต่ละตำแหน่งควย ทำให้บุคคลในตำแหน่งนั้น ๆ สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ ในขอบเขตอำนาจที่แต่ละบุคคลจะพึงมีเกี่ยวกับการบริหารงานของกิจการที่ร่วมกันทำนั้น

การจัดตั้งองค์การ

กิจการรถไฟได้เริ่มมีขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมรถไฟขึ้น ในสังกัดกระทรวงโยธาธิการ และทรงพระกรุณาประกอบพิธีเปิดการเดินรถไฟครั้งแรกจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดพระนครหรืออยุธยา อันเป็นส่วนหนึ่งของทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๔๓๔ ซึ่งถือเป็นวันกำเนิดของการรถไฟแห่งประเทศไทย หลังจากนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการดำเนินงานของกรมรถไฟเรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๕๔ รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย จัดตั้งการรถไฟแห่งประเทศไทย มีฐานะเป็นองค์การอิสระ เพื่อให้การรถไฟดำเนินงานได้คล่องตัวยิ่งขึ้น สามารถแข่งขันกับการประกอบการขนส่งประเภทอื่นได้ โดยรับโอนกิจการของกรมรถไฟมาดำเนินการ

นโยบายและวัตถุประสงค์

การรถไฟฯ เป็นองค์การที่ดำเนินธุรกิจประเภทสาธารณูปโภค คำนวณบริการแก่

ประชาชนในด้านการโดยสารและขนส่งสินค้าตามเส้นทางรถไฟที่เปิดการเดินรถแล้วทั่วราชอาณาจักร โดยพยายามทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้รับความพอใจในบริการตามสัดส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับ ทั้งในด้านการถูกต้อง รวดเร็ว ปลอดภัย และสะดวกสบายไม่ผิดหวัง และภายในขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดในบทบัญญัติมาตรา ๖ (๒) ของพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ เกี่ยวกับการจัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการรถไฟ เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับการขนส่งของรถไฟและธุรกิจอื่นซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการรถไฟ^{๒/} นั้น บทบัญญัติมาตรา ๕ ได้ให้อำนาจการรถไฟที่จะกระทำการต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์ย่อย ๆ คือ

- (๑) สร้าง ซ่อม จัดหา จำหน่าย เช่า ให้เช่า และดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ
- (๒) ซ่อม จัดหา เช่า ให้เช่า ถูกรวมสิทธิ์ ครอบครอง จำหน่าย หรือดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ
- (๓) กำหนดอัตราค่าการบริการใช้รถไฟ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ และจัดระเบียบเกี่ยวกับวิธีชำระค่าการระคั่งกล่าว
- (๔) จัดระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยการใช้รถไฟ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ
- (๕) กู้ยืมเงิน
- (๖) รับส่งเงินทางรถไฟ
- (๗) รับขนส่งคนโดยสาร สินค้า พัสดุภัณฑ์ และของอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกิจการรถไฟ^{๒/} และโดยที่การรถไฟแห่งประเทศไทยมีความประสงค์จะช่วยส่งเสริมกิจการโรงแรมใน

^{๒/} การรถไฟแห่งประเทศไทย, พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.

ต่างจังหวัดให้เจริญยิ่งขึ้น แต่พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๕๕ มีใ้บัญญัติอำนาจที่จะดำเนินการตั้งกล่าวได้ไว้ชัดแจ้ง จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจการรถไฟที่จะดำเนินการโรงแรมและภัตตาคารได้ เรียกว่าพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งในบทบัญญัติมาตรา ๓ กล่าวว่ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๘) ของมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๕๕

(๘) คำเนื่งกิจการโรงแรมและภัตตาคาร รวมตลอดถึงกิจการอื่นอันเป็นอุปกรณั้แก่กิจการโรงแรมหรือภัตตาคาร^{๓/}

รูปขององค์การและการบริหารงาน

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๕๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้การรถไฟมีฐานะเป็นสถาบันธุรกิจแบบของกิจการรัฐวิสาหกิจ ส่วนทางด้านเงินทุนให้ประกอบด้วยสินทรัพย์ที่รับโอนมาจากกรมรถไฟหลังจากหักหนี้สินออกแล้ว และจากงบประมาณแผ่นดิน โดยได้รับเงินจากงบประมาณรายจ่ายสามัญของกรมรถไฟประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๕ จำนวน ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท กับเงินทั้งหมดในงบประมาณรายจ่ายวิสามัญลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการรถไฟในงบเงินกองทุนพัฒนาเศรษฐกิจ และงบการรถไฟประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๕ ส่วนผลกำไรหรือรายได้ที่ได้รับในปีหนึ่ง ๆ หลังจากหักค่าใช้จ่ายสำหรับดำเนินงานค่าภาระต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่นค่าบำรุงรักษา ค่าเสื่อมราคา และเงินสมทบกองทุนสำหรับจ่ายสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติงานในการรถไฟแห่งประเทศไทยและครอบครัว เงินสำรองธรรมดาซึ่งตั้งไว้เพื่อขาด เงินสำรองขยายงานและเงินลงทุนตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแล้ว เหลือเท่าใดให้นำส่งเป็นรายได้ของรัฐ ในกรณีดำเนินการขาดทุนหรือรายได้มีจำนวนไม่พอกับ

^{๓/} พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๕,

รายจ่าย ไม่รวมเงินสำรองต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และการรถไฟฟ้าไม่สามารถหาเงินจากทางอื่น รัฐบาลจะจ่ายเงินให้แก่การรถไฟฟ้าเท่าจำนวนที่ขาดไปนั้น

การรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทยเป็นนิติบุคคล อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งมีหน้าที่กำกับกิจการทั่วไป ส่วนการดำเนินกิจการรถไฟฟ้าให้อยู่ภายใต้ความอำนวยความสะดวกของคณะกรรมการรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินหกคน รวมทั้งผู้ว่าการซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง คณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการอื่น ให้ดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี จากบุคคลที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับรถไฟฟ้า การขนส่งวิศวกรรม พาณิชยกรรม การเศรษฐกิจ หรือการเงิน และไม่เป็นข้าราชการการเมือง พนักงานการรถไฟฟ้า หรือผู้มีส่วนได้เสียในสัมพันธภาพกับการรถไฟฟ้า คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายทั่วไปและควบคุมกิจการรถไฟฟ้าให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ วางข้อบังคับการประชุมและการดำเนินการของคณะกรรมการ วางข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ วางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงาน ข้อบังคับว่าด้วยการบรรจุแต่งตั้งและถอดถอนพนักงานระเบียบวินัยและการลงโทษ กำหนดอัตรามาตรฐานค่าภาระการใช้บริการและความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟฟ้า กำหนดอัตราเงินเดือนพนักงาน ยกเว้นกิจการที่เกี่ยวกับการสร้างทาง เลิกสร้าง เลิกกิจการ เพิ่มหรือลดทุน กู้ยืมเงิน จำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ และการกำหนดอัตราค่าโดยสารหรือค่าธรรมเนียมบรรทุกต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของอัตรามาตรฐานหรือสูงกว่าอัตรามาตรฐานเกินกว่าร้อยละยี่สิบห้า จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน นอกจากนี้คณะกรรมการยังเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนผู้ว่าการ และกำหนดเงินเดือนของผู้ว่าการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งผู้ว่าการมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการบริหารกิจการให้เป็นไปตามนโยบายและระเบียบข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดไว้ วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบังคับบัญชาพนักงานทุกตำแหน่ง และเป็นตัวแทนการรถไฟฟ้าในกิจการต่าง ๆ

การจัดสายงาน

การจัดสายงานอย่างมีผลก่อให้เกิดการใช้แรงงานและปัจจัยอื่น ๆ เท่าที่มีอยู่อย่างดีที่สุด เพราะการจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างงานและสถานที่ทำงานในการจัดสายงานอย่างเหมาะสม จะเป็นการประหยัดในทางเศรษฐกิจ^{๔/} ซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธี เป็นต้นว่าจัดตามชนิดของผลิตภัณฑ์ วิธีการผลิตสินค้า อาณาบริเวณ ประเภทของลูกค้า หรือตามหน้าที่ แล้วแต่ความเหมาะสมและประโยชน์ที่ธุรกิจนั้น ๆ จะได้รับ สำหรับการรถไฟแห่งประเทศไทย ได้แบ่งส่วนงานออกเป็นฝ่ายและส่วนต่าง ๆ โดยคำนึงถึงหน้าที่หลัก ตามที่แสดงในแผนภาพที่ ๑ ดังนี้

- (๑) ฝ่ายธุรการ
- (๒) ฝ่ายการเดินรถ
- (๓) ฝ่ายการบัญชี
- (๔) ฝ่ายการช่างกล
- (๕) ฝ่ายการช่างโยธา
- (๖) สำนักงานคลังพัสดุ
- (๗) สำนักงานรถไฟสายแม่กลอง
- (๘) สำนักงานอาณานิคม
- (๙) สำนักงานแพทย์
- (๑๐) สำนักงานตำรวจรถไฟ
- (๑๑) สำนักงานศูนย์การฝึก

ในแต่ละฝ่ายและแต่ละสำนักงานจะมีผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสำนักงานแล้วแต่กรณี

---

^{๔/} เถาว์วัลย์ นันทาทวีวัฒน์, หลักการจัดการ, (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓),

เป็นผู้บังคับบัญชาและความคุ้มครองรับผิดชอบ ขึ้นตรงต่อผู้ว่าการรถไฟ โดยมีระเบียบปฏิบัติการสั่งงานในระบบบริหารจากส่วนกลาง ซึ่งจะเห็นว่ามี การคุ้มครองเป็นชั้น ๆ เริ่มจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสำนักงาน รองผู้ว่าการ ผู้ว่าการ รัฐมนตรีเจ้าสังกัด (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม) และคณะรัฐมนตรี เป็นที่สุด เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

ตามข้อบังคับฉบับที่ ๔ ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๔๙๔ และการแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับฉบับต่อ ๆ มา ได้กำหนดหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ไว้ดังนี้

๑. ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่บังคับบัญชาควบคุมรับผิดชอบในด้านธุรการทั่วไป ทำการในหน้าที่สารานุกรม ติดต่อเกี่ยวกับกิจการรถไฟทั้งภายในและภายนอกประเทศในนามของการรถไฟฯ รักษาข้อบังคับระเบียบวินัย รวบรวมและประมวลรายงานต่าง ๆ ควบคุมอัตราค่าจ้าง จัดหาปฏิบัติการตั้งแท่นเสียบพนักงานขึ้นไป จัดทำทะเบียนประวัติของพนักงานรถไฟทั้งหมด ส่งเสริมสวัสดิการสงเคราะห์ การพิมพ์และการโฆษณา แบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยอีก ๔ กอง คือ กองกลาง กองสวัสดิการสงเคราะห์ กองการพิมพ์ และกองควบคุมกำลังงาน

๒. ฝ่ายการเดินรถ มีหน้าที่ควบคุมดูแลในด้านการขนส่งและพาณิชยกรรม จัดการเดินรถรับส่งคนโดยสารและสินค้าตามทางรถไฟที่เปิดการเดินรถแล้ว ควบคุมการจำหน่ายตั๋วโดยสารสินค้าและการโฆษณาโดยสาร จัดการโรงแรมและรถเสบียง จัดการให้เช่าที่ดิน อาคาร สถานที่ อันเป็นกรรมสิทธิ์ หรืออยู่ในความครอบครองของการรถไฟแห่งประเทศไทย แบ่งส่วนงานออกเป็น ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งแผนกที่ขึ้นตรงต่อฝ่าย มี ๒ แผนกคือ แผนกสารบรรณและประวัติ และแผนกควบคุมพัสดุและการเงิน

๓. ฝ่ายการบัญชี มีหน้าที่ควบคุมงานเกี่ยวกับการบัญชี การเงิน รายได้-รายจ่าย การงบประมาณและสถิติ รวบรวมและจัดทำงบดุล ณ วันสิ้นปี บัญชีทำการและบัญชีกำไรขาดทุนประจำปี บัญชีทำการประจำเดือนและงบเปรียบเทียบ รวมทั้งกราฟ รายงาน และงบต่าง ๆ เกี่ยวกับการบัญชีเงินและสถิติ วิจารณ์ตัวเลขต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินของการรถไฟฯ จัดทำบัญชีรายได้รายจ่ายทำการ บัญชีรายได้รายจ่ายส่งเคราะห์ประจำปี กองทุนสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติงานรถไฟ พิจารณาวางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี ตลอดจนออกแบบและวางรูปการปฏิบัติบัญชีต่าง ๆ พยากรณ์รายได้รายจ่ายล่วงหน้า โดยพิจารณาเกี่ยวกับสถิติและแนวโน้มเสียง ทำการพยากรณ์สถานะการเงินรวม พิจารณา และจัดทำทะเบียนทรัพย์สินทุกประเภทของการรถไฟฯ รวบรวมจัดทำงบประมาณรายจ่ายทำการ วางโครงการลงทุนและนโยบายเกี่ยวกับการเงิน ควบคุมตรวจสอบรายได้ทุกชนิดของการรถไฟฯทุกหน่วยงานเกี่ยวกับ ค่าระวาง ค่าโดยสาร ค่าเช่าที่ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เกี่ยวกับหนี้ค้าง ป้องกันการทุจริตบนขบวนรถและหน่วยงานต่าง ๆ ติดต่อบริษัทต่าง ๆ กับธนาคารโลก สถาบันการเงินอื่น ๆ เกี่ยวกับเงินกู้ ตลอดจนองค์การบริหารวิเทศกิจเกี่ยวกับการขอรับความช่วยเหลือในด้านการธุรกิจและวิชาการ ฝ่ายการบัญชีแบ่งส่วนงานออกเป็น ๒ กอง คือ

๓.๑ กองบัญชีส่วนกลาง มีหน้าที่จัดการเรื่อง การบรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอนผู้ปฏิบัติงานรถไฟสังกัดฝ่ายการบัญชี รับส่ง เก็บรักษาหนังสือโต้ตอบ เก็บเอกสารต่าง ๆ ของฝ่ายการบัญชี จัดทำและบริหารโครงการลงทุนของการรถไฟฯด้านการเงิน จัดทำและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณลงทุนรวมทั้งงบประมาณรายจ่ายทำการประจำปี พยากรณ์รายได้รายจ่ายทำการ จัดทำทะเบียนทรัพย์สินถาวร บัญชีรายได้รายจ่ายทำการของการรถไฟฯ ทั้งสายใหญ่ และสายแม็กลอง บัญชีรายได้รายจ่ายเกี่ยวกับกิจการโรงแรม รถเสียบึง และโรงพิมพ์รถไฟ บัญชีงบลงทุนบนทางเปิด และ เบ็ดเตล็ดปลีกย่อยอื่น ๆ กับจัดรวบรวมแสดงฐานะการเงิน จัดทำและหาต้นทุนทำการ แบ่งออกเป็น ๕ แผนกคือ แผนกสารบรรณและประวัติ แผนกประมวลบัญชี แผนกทะเบียนทรัพย์สินและงบประมาณ แผนกบัญชีโรงพิมพ์และโรงแรม และแผนกบัญชีสายแม็กลอง

๓.๒ กองคลังเงิน มีหน้าที่รับจ่ายและเก็บรักษาเงินรายได้และความคุมการจ่ายเงินเดือนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แบ่งส่วนงานออกเป็น ๓ แผนกคือ แผนกรับเงิน แผนกจ่ายประจำที่ แผนกจ่ายท่องเที่ยว

๓.๓ กองตรวจรายไ้โดยสาร มีหน้าที่ตรวจสอบรายไ้ และสรรพบัญชีที่เกี่ยวข้อง ทรัพย์สิน การเงิน ค่าโดยสาร ค่าระวางสินค้า ค่าระวางสัมภาระ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ทุกชนิด รายไ้อื่น ๆ ของสถานีขบวนรถและทุกหน่วยงานของการรถไฟฯ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งการตรวจสอบบัญชี เอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการค่างชำระค่าโดยสาร ค่าระวาง และค่าบริการ เพื่อเร่งรัดการติดตามทวงถาม และเรียกเก็บจากหน่วยราชการ องค์กรการ บริษัท และเอกชนผู้เกี่ยวข้องอีกด้วย กองตรวจรายไ้โดยสารนี้ ใ้แบ่งส่วนการปฏิบัติงานออกเป็น ๕ แผนกคือ แผนกตรวจบัญชีโดยสารฝั่งตะวันออก แผนกตรวจบัญชีโดยสารฝั่งตะวันตก แผนกตรวจบัญชีสัมภาระ ไปรษณีย์โทรเลข และเงินเบ็ดเตล็ด แผนกตรวจเงินค่าง และแผนกตรวจบัญชีภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยที่ทำการตรวจบัญชีเขต ๑ กรุงเทพฯ เขต ๒ นครราชสีมา เขต ๓ สีลาอาสน์ และเขต ๔ หุงสง

๓.๔ กองตรวจรายไ้สินค้า มีหน้าที่ตรวจสอบรายไ้จากการขนส่งสินค้า โดยทางรถไฟ รายไ้ค่าเช่าที่ดิน ค่าเช่าร้านขายอาหาร ณ สถานีรถไฟต่าง ๆ เพื่อให้การจัดเก็บเป็นไปตามระเบียบและตามอัตราที่ทางการกำหนดไว้ ตลอดจนการนำส่งบัญชีและนำส่งเงินรายไ้ให้ถูกต้องครบถ้วน และรวบรวมเก็บสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับการบรรทุกส่งสินค้า นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ควบคุมรายไ้ทุกประเภทซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ นำส่งมายังกองคลังเงินการรถไฟฯ ให้มีจำนวนถูกต้องตรงกันตามใบเสร็จนำส่งเงิน แล้วทำการรวบรวมปิดยอดบัญชีรายไ้ประจำเดือน แบ่งส่วนงานออกเป็น ๔ แผนกคือ แผนกตรวจสอบอัตราค่าระวาง แผนกตรวจบัญชีสินค้าฝั่งตะวันออก แผนกตรวจบัญชีสินค้าฝั่งตะวันตก และแผนกตรวจรายไ้ทั่วไป

๓.๕ กองตรวจรายจ่าย มีหน้าที่ทำการตรวจสอบรายจ่ายของการรถไฟฯ และจัดการบริหารเงินทุนสงเคราะห์ที่หักไว้จากเงินเดือนของผู้ปฏิบัติงานของการรถไฟฯ โดยมีแผนกดำเนินการรวม ๕ แผนกคือ แผนกเงินเดือนและค่าจ้าง แผนกค่าใช้จ่ายสอย แผนกบัญชีพัสดุ

แผนกบัญชีไม่พินและหิน และแผนกบัญชีทุนสงเคราะห์และเงินฝากส่ง

๓.๖ กองตรวจสอบบัญชี มีหน้าที่ตรวจสอบและรวบรวมบัญชีซึ่งมิใช่เป็นหน้าที่ของกองใดโดยเฉพาะ ตรวจสอบบัญชีลงทุน บัญชีเดินรูดรวม ประมวลสถิติต่าง ๆ ของการรถไฟฯ ควบคุมเครื่องจักรทำบัญชี ควบคุมการจัดเก็บรักษาและเบิกจ่ายตัวโดยสารกับเอกสารการเงินอื่น ๆ แบ่งส่วนงานออกเป็น ๕ แผนกคือ ๑) แผนกบัญชีลงทุน ๒) แผนกบัญชีเดินรูดรวม ๓) แผนกสถิติ ๔) แผนกเครื่องจักรทำบัญชี และ ๕) แผนกพิมพ์ตัว

๔. ฝ่ายการช่างกล มีหน้าที่รับผิดชอบและบริหารงานในด้านการควบคุม การบำรุงรักษา ซ่อมแซม ออกแบบสร้าง ตลอดจนการจัดหารถจักร รถโดยสาร รถบรรทุกและล้อเลื่อนอื่น ๆ และดำเนินการลากจูงขบวนรถให้เป็นไปตามกำหนดและสอดคล้องประสานกันกับความต้องการของฝ่ายการเดินรถ รวมถึงงานด้านวิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า และวิศวกรรมอุตสาหกรรมโดยทั่วไป แบ่งส่วนงานออกเป็นแผนกที่ขึ้นตรงต่อฝ่าย ๒ แผนก คือ แผนกสารบรรณและประวัติ แผนกบัญชีและการเงิน และ ๕ กองอำนวยการ

๕. ฝ่ายการช่างโยธา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการออกแบบแผนผัง ดำเนินการควบคุมเกี่ยวกับทาง สะพาน ข้องระบายน้ำ อุโมงค์ อาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้างทุกชนิด และบรรดางานเทคนิคเกี่ยวกับวิชาการทางด้านวิศวกรรมโยธาทั่วไป ควบคุมผลงานของการซ่อมบูรณะบำรุงรักษาทาง สถานที่และสิ่งก่อสร้างตามเส้นทางรถไฟที่ก่อสร้างไว้แล้ว จัดหาพื้นสำหรับใช้กับรถจักร ไม่เหลี่ยมสะพาน ไม่หมอนทาง ไม่สำเร็จรูปต่าง ๆ สำหรับก่อสร้าง ตลอดจนศิลาเพื่อใช้ในกิจการรถไฟและจำหน่าย ดำเนินการเกี่ยวกับการซื้อที่ดิน การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ที่ดิน การรักษาเอกสารและแผนที่กรรมสิทธิ์ที่ดินของการรถไฟฯ ดำเนินการและควบคุมโทรคมนาคม ตลอดจนเครื่องสัญญาณประแจกล และดำเนินการเกี่ยวกับไฟฟ้า สถานที่ผลิตและซ่อมเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจการรถไฟ ดำเนินการก่อสร้างทางสายใหม่ แบ่งส่วนงานออกเป็นแผนกที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายคือ แผนกสารบรรณและประวัติ แผนกบัญชีและการเงิน แผนกไม้และหิน แผนกศิลา และหน่วยงานอื่นอีก ๔ กอง

๖. สำนักงานคลังพัสดุ มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดซื้อพัสดุ สิ่งของ เครื่องอุปกรณ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ตลอดจนการเก็บรักษาพัสดุกองคลังและทำการเบิกจ่ายสรรพพัสดุต่าง ๆ โดยทั่วไปในการรถไฟฯ แบ่งส่วนงานออกเป็น แผนกสารบรรณและประวัติ แผนกบัญชีพัสดุ กองจัดหาพัสดุ และกองคลังพัสดุ

๗. สำนักงานรถไฟสายแม่กลอง มีหน้าที่จัดบริการ เคนรถไฟและรถดีเซลรางรับส่งคนโดยสารและสินค้าตามทางรถไฟระหว่างสถานีวงเวียนใหญ่ (กรุงเทพมหานคร) กับ มหาชัย (จังหวัดสมุทรสาคร) ตอนหนึ่ง และระหว่างบ้านแหลม (จังหวัดสมุทรสาคร) กับ แม่กลอง (จังหวัดสมุทรสงคราม) อีกตอนหนึ่ง โดยมีเรือยนต์รับส่งข้ามฟากแม่น้ำท่าจีนระหว่าง มหาชัยกับบ้านแหลม รวมทั้งการบำรุงรักษารถจักรและทางรถไฟในทางสายนี้ทั้งสองตอนนี้อยู่ในสภาพปลอดภัยด้วย แบ่งส่วนงานออกเป็น แผนกสารบรรณและประวัติ แผนกการเดินรถ แผนกโรงงาน แผนกพัสดุ และแผนกบำรุงทางและสถานี

๘. สำนักงานอาณานิคม มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนในกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้น หรือมีผู้ร้องเรียนกล่าวโทษผู้ปฏิบัติงานของการรถไฟฯ เป็นผู้ร้องทุกข์แทนการรถไฟฯหรือแจ้งขอหาตอพนักงานสอบสวนแทนการรถไฟฯ ในกรณีปรากฏว่ามีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้น เป็นนายว่าต่างหรือแก่ต่างแทนการรถไฟฯ แบ่งส่วนงานออกเป็น ๑ แผนกและ ๕ เขตคือ ๑. แผนกสารบรรณและประวัติ ๒. อาณานิคมเขต ๑ กรุงเทพมหานคร ๓. อาณานิคมเขต ๒ นครราชสีมา ๔. อาณานิคมเขต ๓ พิษณุโลก ๕. อาณานิคมเขต ๔ ชนมบุรี ๖. อาณานิคมเขต ๕ หาดใหญ่

๙. สำนักงานแพทย์ มีหน้าที่ควบคุมรับผิดชอบค่านกิจการแพทย์ส่งเคราะห์ของการรถไฟฯทั้งหมด เริ่มแต่ตรวจสุขภาพอนามัย ให้การรักษาพยาบาลและแนะนำการรักษาสุขภาพแก่ผู้ปฏิบัติงานรถไฟและครอบครัว ตลอดจนการป้องกันอุบัติเหตุ ความคุมและประสานงานคานการแพทย์ของโรงพยาบาลรถไฟและที่ทำการแพทย์เขต แบ่งส่วนงานออกดังนี้ ๑. แผนกสารบรรณและประวัติ ๒. แผนกคลังเวชภัณฑ์ ๓. โรงพยาบาลรถไฟ ๔. ที่ทำการแพทย์เขตกรุงเทพฯ ๕. ที่ทำการแพทย์เขตรางซึก ๖. ที่ทำการแพทย์เขตนครสวรรค์

๓. ที่ทำการแพทย์เขตศีลาอาสน์ ๔. ที่ทำการแพทย์เขตลำปาง ๕. ที่ทำการแพทย์เขตแก่ง
 คอย ๑๐. ที่ทำการแพทย์เขตนครราชสีมา ๑๑. ที่ทำการแพทย์เขตขอนแก่น ๑๒. ที่ทำการ
 แพทย์เขตขอนแก่น ๑๓. ที่ทำการแพทย์เขตชุมพร ๑๔. ที่ทำการแพทย์เขตทุ่งสง
 ๑๕. ที่ทำการแพทย์เขตหาคีใหญ่

๑๐. สำนักงานตำรวจรถไฟ มีหน้าที่ทำการปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายทั่วไป
 ตรวจรจับเหตุร้าย และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนทั่วไปในเขตและบนขบวนรถของ
 การรถไฟฯ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยแบ่งแยกหน้าที่ในการปราบปราม
 เป็น ๔ กองกำกับการ

๑๑. สำนักงานศูนย์การฝึก มีหน้าที่จัดการฝึกอบรมและให้การศึกษาแก่นักเรียน
 วิศวกรมรตไฟ พิจารณาโครงการและวางหลักสูตรอบรมสาขาต่าง ๆ ควบคุมการสอบคั้งฝึก
 นักเรียนวิศวกรมรตไฟ พิจารณาจัดหาอุปกรณ์การฝึกอบรม และจัดหาอาจารย์ดำเนินการอบรม
 ควบคุมการใช้จ่ายและการตั้งงบประมาณประจำปีและงบประมาณคงทุน แบ่งส่วนงานออกเป็น
 แผนกธุรการ อาจารย์เอกกำกับการแผนกวิชาการ อาจารย์เอกกำกับการแผนกอบรมคานการ
 ช่างโยธา อาจารย์เอกกำกับการแผนกอบรมคานการช่าง อาจารย์เอกกำกับการแผนกอบรม
 คานการเดินรถ และอาจารย์เอกกำกับการแผนกอบรมวิชาพิเศษ.

ศูนย์วิทยุวิทยุการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย